

Novomeška.

Novomeška gimnazija je izdala program nič manj ko s tremi prevažnimi in učenimi slovenskimi spisi. Doveda se nam, da je s tem hotla odškodovati nas za lansko leto, ko ni bila izdala programa, če se ne motimo, prav vsled dopisov, s katerimi je dopisun A. R. rodoljubno novomeško gimnazijo zavoljo predlanskega programa grdil v „Laibacherci.“ S tolikanj večim veseljem nas navdaja letošnje sporočilo še zavoljo tega, ker je gimnazija večidel ostala na znanem svojem stalju, s kterega je bila 1863. leta slovenskim krajinim imenom priznala naravno pravico. — Prvi sestavek vprašanju: „Hieronim, čegav je?“ iz notranjih dokazov zlasti po Hieronimovih lastnih spisih odgovarja tako: „Hieronim je bil rojen med Slovenci in umel njih jezik, po rodu pa je bil Rimljan; morda celó polatinčen Grk, ker imé njegovo in očetovo je grške korenine. — Drugi letop. spis učeno obdeluje: „Pogojne stavke latinske“, razpravlja ta nauk iz slovenskega ozira ter iz latinskih klasikov navaja veliko izgledov, kateri so tudi poslovenjeni. S tem izvrstnim spisom je prečastiti gosp. prof. Ladislav zopet pokazal, da prav on bi bil kos izdelavi latinske slovnice v slovenskem jeziku za niže slovenske gimnazije. Radostnega srca iz gotovega vira naznanjamo, da učeni profesor res tudi misli izdati jo, in da je najtežji in najvažnejši del: „glagol v sintaksi“ že izdelal. — Tretji spis pretresa vdomačeno slovensko besedo „zäumen“ za nemški „Begriff“, ter jo z „Novicami“, „Tovaršem“ in „Glasnikom“ zavrže, potem pa išče nove, dokazovaje, da obširne besede „Begriff“ v slovenskem ne smemo prestavljati z eno samo besedo; kajti slovenski jezik je bolj konkreten ter rabi za razne pomene tudi razne izraze. Ker je ta razprava jako tehtna za slovenske pisatelje in se ne dá v kratkem posneti, hočemo jo o priliki vso priobčiti v „Novicah.“

Iz šolskih naznanil posnamemo to-le: Novomeška gimnazija ima 13 učiteljev, vsi so iz reda sv. Frančiška kranjsko-hrvaške provincije; izvanredno sta se učila laški jezik in petje; vpisanih učencev je bilo 229, konec leta 214; po narodnosti 202 Slovenca, 3 Hrvatje, 9 Nemcev in 2 Laha; — po veri so vsi katoličani; — učnine se je plačalo 1008 gld.; ustanove, ki jih je vživalo 13 učencev, znašajo 1153 gold. 56½ kr. Druge pomoči je došlo učencem 85 gold. 40 kr.; — skušnjo zrelosti je lanskega leta delalo 21 učencev. Priimki slovenski so večidel pravilno tiskani, in krajina imena v izvorni obliki slovenski. Da se to ni povsod zgodilo, ravnateljstvo gotovo ni krivo. Brž ko ne so bile take razmere, da ni bilo skoraj drugače mogoče. Nadjamo se, da se kmali spremenijo te zapreke.

Celjska.

Tudi program celjske gimnazije je jako zanimiv. Prinesel nam je dva obširna sestavka iz iste roke. Njun pisatelj g. Maksimilijan Pleteršnik je bil pred nekimi dnevi izvoljen za učitelja na gimnazijo v Kranj, kateri ga iz vsega srca privoščimo. Prvemu sestavku je naslov: „Die Vergleiche im Homer und in den serbischen Volksliedern“, v kterem učeni pisatelj kaže izvrstno znanje Homera in narodnih srbskih pesem. V drugem spisu nam priobčuje iz staroruskega lepo poslovenjeno pesem o vojski Igorjevi (slovo o polku Igoreve). Veseli nas, da je gospod pisatelj zastopnik r-a samoglasnika in radostni priznavamo, da prav take tvarine se pristijejo letnikom slovenskih gimnazij. — Taki spisi, kakor ste jih priobčili celjska in novomeška gimnazija, niso le „tiskani papir“ nikomur v prid, ampak so podučno berilo učenikom in učencem. — Da je celjska gimnazija res slovenska, kaže nam štati-

stični oddelek, ki nam izmed 300 učencev našteva 227 Slovencev, 1 Hrvata in le 75 Nemcev. Maturo (skušnjo zrelosti) je lanskega leta izdelalo 26 učencev; učiteljev ima ta gimnazija 12 pravih in 2 suplenta. Zraven rednih predmetov učili so se še naslednji izvanredni: lepopisje, risanje, petje, telovadba, laški in francozki jezik, hitropisje, srednje-visoka nemščina in štajarska zgodovina. Iz tega je očitno, da ni nikakoršnih zaprek, da tudi na kranjskih gimnazijah se šolskemu načrtu privzame kranjska zgodovina. Prav o pravem času je tedaj naše zgodovinsko društvo izprožilo to stvar in prihodnji deželni zbor naj ne odneha, da se to dožene do konca. — Pisava priimkov se je pri vseh nedoslednostih, ki je kaže imenik, vendar na boljšo pot obrnila.

Glavna ljudska šola v Kranji.

Izdala je ta šola sicer še po stari šegi le „perijohé“, (prečastiti gospod ravnatelj bi bil — kakor slišimo — rad sestavil zgodovino ondašnjih ljudskih šol, pa kranjski „arhivi“ so preprazni potrebnega gradiva), al poprijela se je tudi nove prave poti s tem, da so od konca do kraja slovenske in s pravilno pisavo. Učencev je imela 156, učenek pa 87. Ženskih obrtnijskih del se je učilo 49 učenek.

Glavna ljudska šola v Novomestu.

Tudi ta šola je, ako letošnjo „Klassifikation“ primerjamo z lansko, nekoliko krenila na domačo stran, kajti priimke piše dobro slovenski, le kraji so — festina lenta! — obdržali še svojo nemško obleko. Nadjamo se toraj tudi boljših časov pri učilnici, v čegar 4. razredu se je še lansko leto o slovenščini učilo: „bloss das slovenische Lesen als solches!“ Ker je vsa ta „Klassifikation“ v nemškem jeziku, si moramo misliti, da novomeško ljudsko šolo obiskujejo samo otroci „nemških purgarjev“, ker toliko previdnosti prilastujemo častitemu ravnateljstvu, da bi bilo sicer vendar tudi kmetiškimi staršem novomeških učencev privoščilo to malenkost, da bi bili mōgli napredek svojih sinov v domačem jeziku sami brati. — Učencev je v 4 razredih imela letos 196, v nedeljski šoli 54.

Dopisi.

V Trstu 3. avg. ☞ „Tretjina Tržačanov je slovenska, Trst stoji na slovenski zemlji, Trst je slovenski!“ Res, vse do pičice je res; Trst si je napravil tudi prvi slovansko čitavnico, ktera je mnogo pripomogla, da se je izbudilo narodno čutje v okolici; storila je marsikaj za dušno povzdigo svojih rojakov; želeli bi pa, zelo želeli, da stori tudi kaj praktičnega, za kar bi bil najbolj ugoden čas prihodnjih mestnih volb. Ko se Slovenci hvalimo, da Trst je slovenski, smeja se nam naši nasprotniki Italijani ter pikajo nas: kje je v Trstu Slovenec, da bi govoril slovenski, kje so Slovenci, da bi pri volbah pokazali slovensko stranko? Zato je čas, dragi mi rojaci, da pri volitvah stopite na noge in pokažete, da ne samo v časnikih, nego da v resnici tudi Slovenci bivajo v Trstu. Ako bi v vsakem volilnem oddelku primerno 50 Slovanov dalo svoj glas domačim možakom lastnega programa, ali bi ne bilo to pred svetom znamenje, neovržljivo znamenje, kterega nam je treba, da so v Trstu Slovenci? ali bi ne bilo to 6 poslancem iz okolice, kateri bodo gotovo vsi Slovenci, v izpodbujenje, ako bi imeli česa zahtevati slovenskemu narodu v Trstu? Ali nam manjka sposobnih mož? Ne, ne! Al izvoljeni ne bodo, ako bodemo ča-

kali poslednjega dne, med tem, ko se na italijanski strani že zdaj na vse krplje agituje za možé, ki zraven sebe ne spoznajo v Trstu Slovence, — za možé, ki se hudé, da se Slovenci tvegajo zahtevati šol, — možé one vrste, ktere je bil gospod, ki je zarenčal na poštna naša poslanca z adresno na Dunaji, ko je izvedel, da sta prosila Njegovo Veličanstvo tudi za narodne šole, rekši, da kopati in orati učite svoje otroke; kaj hočete šolam! Zato ne držite križem rok — dnevi volitev se bližajo! Ni dosti, da Slovence vidimo le v čitavnici; videti ga moramo tudi v mestnem in deželnem zboru, kjer gré tudi za pravice naše. — Šolsko leto se je končalo. Na gimnazii je bilo letos veliko Slovencev; več gotovo kakor jih kaže program. Program ima tudi slovensko stvarico: Cegnarjev odlomek „Valenšteinove smrti.“ Dobro tudi to, vsaj gledé principa! Slovenski govor bi pa bil skoro ostal, kjer vlani, ako bi se ne bil g. Štubelj poslednjo uro usmilil Slovencev, sestavil in govoril malo stvar; hvala mu! Saj pa so mu tudi ploskali slovenski součenci iz srca za mile narodne glasove, katerih tako sila pogrešajo v javnem in menda tudi privatnem življenji. Želeti bi bilo, da bi tudi pri dijakih zginila tista indolencija, ktera prepušča vse na razsodbo poslednjemu trenutku.

Skedenj 29. julija. — Iz 44. lista „Sloven.“ v dopisu iz Trsta smo še le izvedeli, da se naša vas „Sčedna“ namesti Skedenj velí; pa veste zakaj? Zato ker „Trieste“ izhaja iz „Teržište.“ Ne vém, kdo bo pritrdil temu razlaganju — jez gotovo ne. Ako nas je pisatelj hotel prepričati, da se naša vas prav za prav „Sčedna“ velí, bi bil moral saj nekoliko razložiti, od kod da to ime izhaja. To ni dosti, da pravi, da Trst pride iz trg in Trieste iz teržište. Druzega nam ne pové, kakor to, da se je ta vas od starodavnih časov le „Sčedna“ zvala, in kdor drugače piše, napak piše! Ne vé li gospod dopisnik, da pri nas v celó malo besedah črko „k“ prav izgovarjajo, ampak da jo večidel v „č“ spreminjajo, kakor na priliko: „čupit, čurit, čuhat, čita, sčedenec“ namesti „studenec“, in tako tudi namesti „Skedenj“ „Sčeden“ ali pa „Sčedna“, al to je le lokalizem. Ako bi hoteli besede pisati, kakor se izgovarjajo v vsakem kotu in kakor hoče dopisnik, bi bila to še le velika zmešnjava, ne pa, kadar se slabo izgovarjane besede prav pišejo. — Okoli Trsta vidiš veliko lepih pristav, ki so posestva bogatejih tržaških barantačev, v kterih le poleti bivajo s svojo rodbino. Na teh pristavah ima vsak svojega kmeta, tukaj imenovanega „mandrijera“, ki mu varuje in obdeluje zemljo, za plačo pa ima stanovanje in polovico pridelkov. Ravno tako, pripovedujejo naši stari, je bil holmec, kjer zdaj vas Skedenj stoji, v posestvu tržaško-kopriškega škofa. Ker pa ni bilo toliko polja, kakor ga je zdaj, ampak je bilo tudi nekaj gozda, od tod tudi lahko latinsko ime te vasi „Sylvulae“ izhaja. Za obdelovanje je imel tudi mandrijere in sicer tri s preimkom Flego, Godina in Sancin, kakor se še dandanes tukaj le malo rodbin dobí z drugačnim priimkom. Ti kmetje so morali škofu do 1848. leta polovico grozdja (poglavitni pridelek pri nas), olja, žita in sočivja pa le desetino in sicer zadnje dvoje v snopih odrajtovati, in so morali vse to sami v za to pripravljeni skedenj znesti ali izpeljati. V vsi tržaški okolici ne dobiš družega skednja kakor samo tega, ker naši kmetje žito po dvoriščih na golih tleh mlatijo in čistijo. Zavoljo tega je dopisnik v „Slovenu“ omenil, da skedenj nič ne pomeni, ker misli, da povsod pod milim nebom na solncu žito mlatijo, kakor tu pri Trstu! — Od gori imenovanega skednja je tedaj dobila naša vas ime „Skedenj.“ Pa to ime je le malo v Trstu znano, Tržačani in vse uradnije našo vas le za „Servola“ poznajo. Ime „Skedenj“ je le bilo v ustih

kmetovih, na papir je prišlo še le 1849. leta, in sicer v šoli, dasiravno je bila tukaj šola že 1828. leta ustanovljena; drugod ga pa še zdaj ne nahajaš. In to je toliko večja priča, da le od gori imenovanega skednja je naša vas ime dobila. — Dalje v 45. listu nahajamo besede: „Ko sem bil še deček, slišal sem večkrat slovenski prepevati v tukajšnji okolici. Zdaj ne slišim nikjer nič kakor kakošno italijansko neumno pesem. Ali je to morda napredek današnjih časov?“ — To ni resnica, prijatelj! Ravno nasprotno je pravo. Rad bi, da nam bi bil dopisnik imenoval saj nektere tistih slovenskih pesmic, ki so jih kmetje tržaške okolice prepevali, ko je on še deček bil. Jez pa rečem, da nekdanj se je le čula kakošna laška ali še celó nemška pesem; slovenskih ni bilo duha ne sluha. — Oho! — bo marsikteri bravec rekel — nemške pesmi tržaški kmetje! kako to? Čudno, pa vendar resnično. Leta 1828, kakor sem zgoraj že omenil, je bila šola v Skednji ustanovljena, al do 1848. leta bila je vsa nemška. Pred učenjem in po učenju so nemški molili, ravno tako računili, lepopisi so vsi nemški, ne enega ne najdeš slovenskega in še celó „deutsche Sprachlehre“ in nemško-slovenski katekizem so se morali otroci učiti; pripoveduje se celó, da so v procesijah o sv. rešnjem Telesu le „Komm zum grossen Abendmahl“, „Gnadenquelle sei gegrüsset“, „Grosser Gott, wir loben dich“ in „Maria sei gegrüsset“ popevali. Tako je bila po vseh šolah nemščina, in v nekterih še celó do leta 1859. — Zdaj pa je vse drugače v naši okolici. Vse šole so le slovenske; skoraj v vsaki vasi imajo moški pevski zbor; nekdanj ni bilo tako, ampak vsak je bil pevec, kdorkoli je na oder k orglam prišel, če tudi brati ni znal. Dandanes se čujejo Riharjeve, Jenkove in druge slovenske in hrvaške pesmi. Še le v poslednjih letih so začeli naši kmetje spoznavati, da njih rod in jezik je slavo (slovenski), ne pa ščiao (sužnji). Ako bi bila tržaška okolica tako poitalijančena, kakor je popisuje omenjeni dopis, ne bila bi lani poslala iskrenih, v „Novicah“ z zasluženom zahvalo imenovanih Slovencev v Beč pred presvitlega cesarja. Tržaški Slovenci, posebno pa čitavnični gospodje, so nam vsemu temu priča, ki nas hodijo ob nedeljah obiskavat. Poprašajte jih le, kako jih naši kmetje lepo po domače nagovarjajo. Ali ni to lep napredek naših kmetov, da, kar so „Novice“ večkrat povedale, so pevci njih v tržaški čitavnici pri „besedah“ peli? Al ni to lep napredek, da pevci z Rojan-a in Barkole so si nalašč pevskih učiteljev iz Trsta najeli in jih sami plačevali, da so jih hodili vsaki teden slovenskega petja učiti? Še družih lepih izgledov bi lahko naštel, al za danes naj je to zadosti. Le to rečemo, kdor o naših zadevah po svetu piše, naj iz življenja posnema, nikakor pa naj ne piše, kar se mu ravno sanja!

Jakob Čenčur, skedenjski učitelj.

Iz senožeškega okraja 2. avg. — Ta teden je bila razdelitev milodarov našim ubogim vaščanom popolnoma dognana; zavoljo tega si ne moremo kaj, da ne bi očitni zahvali gospoda Demšerja, župana senožeškega v 21. listu „Novic“, dostavili zahvale, ktero smo iz cele duše dolžni tudi gospodom siromaškega odseka v Ljubljani, namreč gospodom: dr. Bleiweis-u, dr. Orel-u in grofu Auerspergu. Ti gospodje so, kakor za gotovo vemo, tudi zarad nas imeli veliko posla, ter izbiranje, nakupovanje in pošiljanje tako izvrstnih semen itd. vsake sorte vodili; posebno so se nam semena ponesla, tako, da nas dolžnost veže jim še posebno za njih trud pri kupovanju žita in krompirja prav srčno zahvaliti se. Srčna zahvala pa gré tudi gosp. dr. Tomanu, ki je na Dunaji tako domoljubno delal za nas. Zahvaljujemo se pa tudi gori imenovanemu županu gospodu Demšar-ju, da je to, kar so „Novice“ v 52. listu lanskega leta

o preteklih nadlogah pisale, položil na srce vrlemu okrajnemu predstojniku in po njem preblagemu dežel-nemu poglavarju. In tako oni dopis*) v „Novicah“ ni ostal glas upijočega v puščavi, ampak je pripomogel, da se je naših siromakov usmilila tako blagodarna vsa kranjska dežela in še marsiktera mila duša v družih slovenskih krajih. — Kam se bomo pa za naprej naslonili, kdo nam bo kaj pomagal? Po tako slabi letini, kakor se letošnja kaže, bode revščina vedno večja; kaj bo o prihodnji zimi? Silna revščina nam zopet žuga, ako se nas Bog ne usmili! Dajati in pa plačevati je pa zmiraj več.

Iz notranjske Bistrice. (Vabilo.) 20. dne tega meseca bo v naši narodni čitavnici na Notranjskem „beseda“ v slavni spomin rojstva Njih Veličanstva presvitlega cara Franc Jožefa I. in zraven se bo obhajala obletnica nje ustanovitve, h kateri svečanosti se vsi prečastiti gosp. udje s tem vabijo. Odbor.

Od Cerknice 3. avg. J. J. — Strašen ogenj je 31. julija pokončal Dolenje jezero pri Cerknici. Akoravno so ljudje iz jezerskih senožet in iz Cerknice z gasilnico na pomoč prihiteli, ni bilo mogoče ljutega plemena zadušiti, ker ne kaplje vode ni bilo pri rokah. Letos se je cerkniško jezero tako posušilo, da ni bilo drugej vode dobiti, kakor o mlaki pri „vodonosu“, kjer živino napajajo, pa še ta je tako daleč od vasi, da ni bilo časa, jo od tam voziti. V poldrugi uri je bila vsa vas z 43 hišami in ravno toliko hlevi, skednji in kozolci v pepelu. Samo na zgornjem koncu vasi je ena, na spodnjem tudi ena hiša ostala in pa cerkev. Zgorelo je tudi 20 prešičev. Ker so senó in žito že vsi domú pospravili, jim je tudi to vse zgorelo. Grozna je nesreča. Zavarovanih ni bilo več kot 9, akoravno so pred tremi tedni tukajšnji gosp. kaplan pri kršanskem nauku korist asekuracije lepo razlagali in k pristopu ljudi nagovarjali, „Novice“ pa že tolikrat opominjale, pa vse zastonj. Kdaj se bodo vendar ljudém oči odprle! Sploh se pripoveduje, da so ogenj z lulo zatrosili neki malo-pridni ponočnjaki, ki v gozdu kradejo in se v strahu pred žandarji okoli potikajo. Zdaj je gozd vsega kriv; da, res gozd je veliko kriv, ako se na pretekle čase misli, koliko morije, pobojev, tepežev, kletvine in pijančevanja je že gozd učinil; al gozd je vendar pri vsem tem nedolžen; krivo je le to, da z gozdom nobenega reda ni! Čeravno zanikerni gospodar, ki ne zavaruje svojih poslopij, res ni vreden pomoči, se nam vendar smili človek, in v tem človeškem usmiljenji naj odpró dobrotniki svoje blage roke in če tudi majhen dar naklonijo revežem. Da brez vseh ovinkov hitro pride vsak dar na svoje mesto, naj bi ga poslali do g. tehanta v Cerknico. Kaj, ko bi tudi slavno c. k. dež. poglavarstvo blagovolilo iz tistega ostanka, ki je Notranjcem namenjen, nekoliko tem revežem podeliti?

Iz okolice kranjskega mesta 31. jul. — nek. — Sušo, ki skor vso kranjsko deželo hudo tare, čutimo tudi v naših krajih, kjer vès čas, kar je sneg odlezel, noter do sv. Jakoba brazda premočena ni bila; kar ni zima vzela, in kar je mišim ostalo, je večidel suša vničila. Naši kozolci do polovice ali še več prazni stojé;

*) Vaši zahvali, ktera prijazno dopolnuje zahvalo vašega g. župana v 21. listu „Novic“, moramo dodati še zahvalo, ktera gré domoljubnemu g. Jožefu Zelen-u, ki je v 52. listu „Novic“ prvi tako krepko povzdignil očitni glas za miloščino ubogim vašega okraja, kterege ni prezrl Njih eksc. deželni naš poglavar, kakor ni prezrl sporočila naše kmetijske družbe o lanski letini, ki je že v jeseni sl. vladi odkritosrčno rekla, da žuga lakota Notranjcem. To sporočilo kmetijske družbe je bilo prvo, da je prevzvišeni deželni poglavar ministerstvu na Dunaj poročal, da se je bati revščine na Notranjskem. Tako je tedaj mnogo glasov, mnogo rok vzajemno pomagalo, da se je dosegel dobrotljivi namen. Vred.

druga leta je kmet pristavke delal ali še ne dosti presušene snopja v skedenj zvozil, da je drugemu v kozolcu prostor naredil; letos, žalibog, tega treba ni, ker dobili smo komaj tretji, četrti ali peti del mimo dobrih let. Kjer detelje ni bilo kaj v kozolec djati, ne prve ne druge, — kjer je slame silno malo in sená skor nič, kmetovavec tužen premišlja in duhta, kako bo ubogo živinico preredit; na odru nič, v žepu nič; ni čuda, da zdihuje in tarnja v takih hudih zadregah! Desetero, osmero živinčet ima v hlevu, krme komaj za troje, toraj je primoran število živine zmanjšati; radi bi jo oddali, pa je ne morejo spečati; al če se jih kak mesar usmili, jo plača, kakor sam hoče, to je, prav po nič. Toraj imajo mesarji zdaj prav zlato dôbo, ker do tega meseca so sekali meso po 17 kr. najnižje cene. Ker je živina toliko po ceni, jo rajše posestniki domá zaporedoma koljejo in dajejo meso po 10 kr. libro. Čuditi se je le, da se je v ti nepomnjeni suši tukaj obilo in prav lepega lanú pridelalo; tudi prosó nam je na nekterih njivah prav dopadljivo. Ajde so ljudje obilno vsejali, in kjer ji je zadnji dež 29. dne t. m. dobro vstregel, je precej šinila na beli dan, ravno tako tudi repa. Bog daj, da bi se jesenski pridelki dobro obnesli, ako ne, bo strašna stiska! Vročina je taka, da skor take ne pomnimo, ženjice na razbeljenih tleh skor stati ne morejo. Ker je zrak tako soparen, se vedno od nesreč po streli sliši; na Prebačovem je nekega fanta ubila, ko je proso plel; pri Meji je pred malo dnevi hlapca z volom vred v hosti usmrtila. Sv. Jakoba dan je na Bregu v mavčiški duhovni strela dva skednja vpepelila. Sv. Aleša dan je pogorela vas Podraš v mavčiški duhovni z 48 hišami; 13 jih ni bilo zavarovanih. Pravijo, da so otroci na nakem skednji zakurili in toliko nesrečo učinili.

Iz Kranjske gore 1. avg. H. — Večidel iz slovenskih pokrajin prinašate ljube „Novice“ le žalostne novice, da je letošnja letina povsod zeló zeló slaba in da se ljudje strahoma vprašujejo, kako bodo sebe in živino preživili, ako jim mili Bog drugače ne pomaga. Naj pozvejo naši bravci tudi, kako je v naši dolini z letošnjo letino. Predno to povem, česar sem se o naši letini s svojimi lastnimi očmi prepričal in tudi od družih ljudi slišal, naj navedem besede nekega Dolenca, kateri je o naši letini izrekel to-le: „Drugo vse nič ne veljá, samo to je kaj vredno, kar je v Ratečah in v Banatu; v teh dveh krajih je najboljša letina, kar sem je jez s svojimi očmi videl. Samo čez Rateče in Banat je letos Bog svoj žegen razlil.“ Ta mož je obhodil tudi Hrvaško. Kar je o Ratečah izgovoril, to veljá tudi od Dovjega, Kranjske gore in Belepečí in deloma tudi od Jesenic. Gotovo je skozi te kraje ponoči hodil, ter ni mogel videti, kakošne so setve na polji in kakošna je trava po travnikih. Pri nas se ne smemo, hvala Bogu, zavoljo suše kar nič pritoževati. Milo nebó nam je skoraj zmirom o pravem času pohlevnega dežja pošiljalo, ki je zemljo napajal in ji dajal obilno rast. Mesec majnik je bil lep in topel; rožnik večidel mrzel in moker tako, da je nekterekat celó slana padla in se je posebno na turšici in fižolu poznala; al kmali sta si oba opomogla, ko se je zopet toplo in gorko vreme povrnilo. Prva košnja po ledinah nam je dala veliko dobrega in lepega sená, če ga tudi toliko ni kot lani, smo vendar zadovoljni. Slabše se bo košnja obnesla po senožetih na solčnih krajih, ker jim je bilo le vendar premalo dežja, boljše je po senčnih krajih. Ozimna rž je bila pri nas na slami visoka in močna, na klasji prav težka; le enmalo manj se je je našelo kakor lani, pa zrna bo brž ko ne več ko poprejšnje leto. Spomladanske setve, kakor turšica, jara rž, ječmen, lan, bob in compe (krompir), z eno besedo: vse je tako lepo, da stari

ljudje ne pomnijo tacega. Bog nam daj lepo, stanovito in gorko vreme, da bi vse srečno domú spravili, potem bomo imeli tako letino, da že davnej takošne ni bilo. Če tudi radosten rečem, da bomo lepe pridelke imeli, bo vendar treba še veliko žita kupiti; zakaj tukajšnji pridelki, če so še tako obilni, nikakor potrebam našega kraja ne zadostujejo; kajti veliko več nas je ljudi, kakor jih more dolina preživiti. Zato pa tudi pri nas revščina vedno večja in hujša prihaja iz vzrokov, ktere hočem, ako Vam je drago, drugo pot bolj obširno in natanko popisati. *) Z Bogom!

Iz Ljubljane. (*Čitavnica ljubljanska. Sklepi izrednega občnega zbora 6. avg. l. l.*) Da smo prišli do tega izvanrednega zbora, vzroki so ti-le: Gosp. Franca Sovana, v čegar hiši ima čitavnica svoje stanovanje, začeli so pisuni kmali po letnem občnem zboru, pri katerem ni bilo slišati zopernega glasú, po tujih časnikih obrekovati, da pri čitavnici le išče dobička; vrh tega se je povdarjalo, da ta stanovanje ne zadostuje čitavnici; g. Sovan, s tem razžaljen, čitavnici odpové stanovanje, da si poišče cenejšega prostora; društvín odbor se snide in sklène, gosp. Sovana prositi, naj prekličè svojo odpoved; a gosp. Sovan ostaja pri svoji besedi. Odbor na to skličè prvi izvanredni občni zbor, da se posvetuje, kaj je storiti. V tem zboru bil je izvoljen odsek, večidel iz stranke, Sovanemu stanovališču nasprotne, da čitavnici izvé za priličnejše in cenejše stanovanje. Ta odsek je našel novo stanovanje v gosp. Frelihovi hiši na dunajski cesti in je o njem 7. julija poročal odboru, kteri pa odsekovega predloga ni mogel odobriti, ker se mu nasvetovano stanovanje, dasitudi skoraj za tretjino večè, ni zdelo priličnejše, zraven pa bi bilo, zunaj stroškov za preseljevanje, za 300 gold. draže. Odbor je toraj sklenil z vsemi glasovi zoper enega, da občnemu zboru ne more priporočati omenjenega nasveta. Med tem, ko se je vse to godilo, kurila je odboru nasprotna stran tako, da se je vnel v čitavnici razpor, na videz hud, a kakor se je zdaj pokazalo, ne-nevaren. Ta nesloga je primorala g. dr. J. Bleiweis-a, da se je konec imenovane odborove seje odpovedal predsedništvu, rekši, da je radostnega srca opravljal predsedništvo, dokler je vladala lepa, prava patrijarhalna edinstvo, a da ga je zdaj do grla sit, ko se je pošast pogubivne nesloge vgnjezdila v narodni dom, ktereга niso tisti zidali, ki ga zdaj poderajo. Gospod podpredsednik dr. Orel je tedaj začasno prevzel čitavničino predsedništvo ter na 6. dan t. m. sklical izvanredni občni zbor, v ktereга se je snidlo nad 60 udov in ktereга je pričel z nagovorom, okolščinam prav primernim. Naj iž njega le nekoliko povemo: „V lepi složnosti se je izcimila iz zrnica, v narodno zemljo posajenega krepka lipa, in pod njenim šotorom so se glasovali čuli slovenski tako milo, da je njih jek prebudil vso slovensko krí. Po našem izgledu so stopila na dan enaka društva po vsem slovenskem domu, in druga drugej roke podajale v povzdigo in izvršenje predstavljene naloge. To naše enodušno vedenje je primoralo še celó nasprotnike naše društvo spoštovati, in je celó veliko protivnikov privabilo v naš tabor. Al, mili Bog, nekoliko časa je pri nas vse drugače; namesti bratovske sloge se je vgnjezdil malopridni razpor v naše društvo. Pa zakaj in od kod? Kar se tiče prvega, pravijo, da stanišče čitavnici ni pripravno, da ne zadostuje potrebam društva, in da je predrago. Res je, da stanišče ne zadostuje vsem našim potrebam, da bi dvorana za velike besede imela biti prostorniša, da tudi še druge pomanjkljivosti ima. Ali pomisliti je, kje vzeti, da se vse to zboljša

ali preuredi? Dohodki društva ne presegajo, da bi sedanje stroške redno opravljali. — Natolcovanju, da je stanišče predrago, predstavljám v pomislek, da cenejega ni dobiti, kar je za to izvoljeni odsek sam pritr dil. — Na vprašanje, od kod se je vgnjezdil razpor v naše društvo, me mora srce — molčati, in samo željo izgovoriti, naj mili Bog pelje protivnike k spoznanju, da sloga jači, nesloga pa tlači. Prvi nasledek nesloge smo dočakali. Glava društva, naš voditelj dr. Bleiweis, se je predsedništvu odtegnil in včeraj so odstopili prav iz tega vzroka tudi gospodje odborniki dr. Costa, dr. Vončina, dr. Zupanec, Debevec, Horak, Jamšek, Žeravec, in odstopil sem tudi jez.“

Po odbrani tej odpovedi začela se je razprava, in bili so sprejeti naslednji predlogi, ki jih je zastavil g. Luka Svetec, ki je z mirno, pa odkritosrčno in krepko besedo odkrival rane, ki so jih nekteri vsekali čitavnici, in svetoval, kako naj se zacelijo, da narodna stvar ne trpi nikakoršne škode: 1. Da društvo ljubljanske čitavnice ni nezadovoljno bilo sè svojim sedanjim stanovališčem v gosp. Sovanovi hiši; in da ni ene misli ali solidarno s tistim pisunom, ki je po časnikih raznašal, da je društvo nezadovoljno. — Sprejet je bil ta sklep z vsemi glasovi proti devetim. 2. Da društvo želi še zanaprej ostati v svojem sedanjem stanovališči. — Enoglasen sklep. — 3. Da društvo obžaluje, da se je ta društvena reč raznašala po časnikih, namesti da bi se bila obravnovala po svojem društveno-pravem poti, to je, po knjigi, za pritožbe in želje odprti, po odboru in vel. zboru. — Sprejet z vsemi glasovi proti devetim. 4. Da se izbereta precej dva poslanca, ki obznanita g. Sovanu storjene sklepe, ter ga vprašata, ali ga je po tem zadostilu volja, od odpovedi, s katero je društvu stanovališče odpovedal, odstopiti in da prejet odgovor precej izporočita vel. zboru. — Enoglasen sklep. 5. Da se izbereta za to poslanstvo gg. Jož. Krsnik in Luka Svetec. — Enoglasno. 6. Naj se dosedanji prvosednik gosp. dr. Jan. Bleiweis in dosedanji odbor zopet izvoli. — Sklenjeno z vsemi glasovi proti petém.

Razvidno je iz teh sklepov, kako mala je „opozicija“, ki se je zvirala po časnikih, namesti da bi se bila držala društvene poti, in vpisovala svoje želje in pritožbe v knjigo, ktera je v ta namen vedno na mizi v izbi za branje, ter se udala odborovim sklepom o njihovih željah in pritožbah. Glavni besedniki te „opozicije“ bili so v zboru gospodje Fr. Levstik, dr. H. Dolenc in A. Kunšic. — Trdno se nadjamo, da se v društvo vrne zopet ljuba sloga ali s tem, da se nasprotniki mirno udajo zborovim sklepom, ali s tem, da izstopijo iz društva, kar tudi v materijalnem oziru čitavnici ne bode na škodo, ker je domoljubni gospod Sovan po gosp. dr. Orlu poročil, da on plača letnino za vse, ki kot „malcontenti“ stopijo iz čitavnice.

Naposled še oznanjamo, da je g. Sovan gosp. poslancema odgovoril, da po imenovanih sklepih občnega zbora odstopuje od svoje odpovedi, in da g. dr. Orel omenjene sklepe v kratkem poroči dosedanjemu predsedniku in odboru.

— (*Matica slovenska — razjasnilo — opomin.*) Te dni prejela je naša Matica od slavne Matice slovenske (slovaške) iz Banške Bistrice krasni diplom v priznanje, da je naša Matica v zvezo stopila ž njo, in dve letos izdani knjigi, in sicer: a) „Slovensko Čítanko“, 518 strani debelo in b) „Razgovory o Matici slovenskej“, ki ima 40 strani. — Pri tej priliki naznanjamo, da gosp. udje, ki so plačali letnino ali ustanovnino za drugo, to je, 1865. leto, še niso bili razglašeni po „Novicah.“ Hoče se pa to razglaševanje kmali pričeti. To bodi v razjasnilo zlasti nekterim poverjenikom na Štajarskem, ki so v skrbéh o poslanih

*) Treba je, da se odkrijejo rane; zato prosimo razložbe.

doneskih. — Ob enem še opomnimo, da se bode začel tiskati „letnik“ slovenske Matice, brž ko jej dojdejo primerni spisi. Da se vé število iztisov določiti, treba, da se stari letni udje in ustanovniki podvzajajo s svojimi doneski za 1865. leto, novi pa ne odlašajo vpisati se.

— Družba sv. Mohora nas je letos razveselila s petimi knjigami; te so: 1. Koledarček za 1866. leto, 2. Cvetnik, berilo za slovensko mladino, 3. Oglénica ali hudobija in nedolžnost, povest, za Slovence predelal France Zakrajšek, 4. in 5. enajsti in dvanajsti zvezek „slovenskih večernic“ za poduk in kratek čas. Mnogo lepega in tehtnega blagá je slavna družba spravila na dan. Za ude ljubljanske dekanije je petere te knjige prejel g. A. Lésar; pri njem naj se toraj dotični udje za nje oglasijo. Da si udje prihranijo pot in skrb, pripravljen je imenovani dekanijski predstojnik te družbe precej pri oddaji teh knjig prejmati letnino za prihodnje leto.

— Naš častiti roják gosp. Anton Heidrih je v Pragi, kjer se v konservatorji izobražuje v viši muziki, ravnokar izdal po besedah M. Vilharjevih prvo lepo kompozicijo za možki zbor in čveterospev pod naslovom „Vodniku“, ktero živo priporočamo vsem slovenskim pevcem in pevskim družbam. Dobiva se ta pesem tudi v čitavnici naši po 10 krajc.

— O zadevah slovensko-nemškega slovnika nanzanja „Danica“ to-le: „Lotili so se gosp. predsednik, stolni dekan dr. Pogačar, dela kar neutegoma, ter pisali slovenskim veljakom, zlasti gg. Miklošiču in Cafu, da bi blagovolila svoje bogate zbirke v porabo posoditi, domá pa se je obravnavalo z g. Zalokarjem zastran njegovega rokopisa. Gosp. Miklošič je po odgovoru že 4. dne u. m. z velikosrčno rodoljubnostjo kar precej izročil tudi svoj rokopis za odpravo — 4 debele foliante, ki so že kacih 14 dni v rokah gosp. predsednika. Gosp. Caf v odgovoru 16. dne u. m. si v čast šteje, da more k tako imenitnemu delu pripomoči. Z veseljem in s prijaznimi, celó delu koristnimi pogoji je obljubil svoje obširne in prebogat zbirke. Gospod predsednik sami so ga 23. dne u. m. na Ptuju obiskali, videli delo, ki je bilo skozi 30 let s toliko marljivostjo iz vseh slovenskih krajev zbirano, in v katerem po pisavčevem zagotavljanji ni nobene skovane besede, ampak le take, ki so med ljudstvom, in ki ob času zbiranja še niso bile v besednjakih. Tudi ta zaklad se v kratkem v Ljubljano pričakuje. Tako tedaj so najbolj dragi in bogati viri za to imenitno delo nekaj skupaj, nekaj pa zanesljivo zagotavljeni. Vrh tega se pa pričakuje še mnogotere pomoči od več strani. Gospod Bilc, na priliko, je obljubil poslati pregovorov in besed iz Notranjskega itd. Brž ko bodo pglavitni viri skupaj, se bodo naprosile potrebne delavne moči in prične se vredovanje in končno delo, ktero bo sicer še veliko veliko truda stalo, pa je tudi truda vredno.“

— Po ukazu finančnega ministerstva se je 31. dan julija t. l. finančna okrajna denarnica, dozdej zedinjena z veliko colnijo v Ljubljani, razpustila, in colnija, dozdej na Bregu, se je preselila na kolodvor železnice ljubljanske. Na Bregu je zdaj c. k. davkarija.

— Gospodje bratje Kozlerji in njih gospá sestra, zaročena Obrezova, so pretekli teden kupili od g. Petra pl. Pagliarucci-a grad nad Ljubljano z vsem posestvom, ktero iznaša okoli 120 oralov; govori se, da so za nj dali 70.000 gold. Za deželo je ta kupčija važna za to, ker se sliši, da bodo gospodje Kozlerji poleg ceste v Šiško na svojem novem posestvu naredili velikansko pivarnico (olarijo), da ne bo treba toliko graške pive (ola) vvaževati v našo deželo, in ker v pivarnicah ostaja

veliko piče za pitanje (debeljenje) goveje živine, bojo s pivarnico združili velik pitavnjak. Tako se bo obrtnijstvo lepo vjemalo s kmetijskim gospodarstvom, kteremu bode obilna podpora dohajala tudi iz ljubljanskega mahú, kjer imajo gosp. Kozlerji velika posestva, in če bode vse to na korist posestnikom, bode tudi na dobiček deželi. Dobro!

— Gosp. dr. Jožef Kozler se je odpovedal notárstvu.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Bridke skušnje preteklih let nas učé, da ni varno novim ministrom hvale peti, dokler djansko ne pokažejo, da njih nastopna pisma so kaj več kakor le „lepe, gladke besede.“ Po teh skušnjah bomo tedaj čakali, da vidimo dela novega ministerstva. Vendar terja tudi od vsacega poštenega Avstrijana domoljubje, da se ministerstvu, ki je zapustilo nesrečno pot prejšnjega in je krenilo na tako, ki Avstrii obeta bolje prihodnost, približamo s zaupanjem, ki ga potrebuje, da mu srce ne vpade o tako težkem delu, ktero je na-se vzelo. Iz pisma, ki ga je prvi minister grof Belkredi sporočil deželnim poglavarjem, so „Novice“ važniše reči zadnjič posnele in jih posnemajo tudi danes v „Glasih domorod.“ To pismo posebno povdarja svobodno gibanje občin in deželnih zborov, delavnost in varčno ravnanje uradnikov, pisarij kar najmanj mogoče, priljudnost do ljudi, svobodno besedo v časnikih, ravnopravnost vsacega jezika v pisarnicah. Tudi minister pravosodja je pisal svojim podložnim gosposkam pismo, v katerem jim sporoča, da jim mora le za pravico biti, ne pa za politiko, ker sodišča morajo biti dvorane pravici posvečene, ne pa bojišča političnih borb. Pač dobro in potrebno sporočilo! — Pri obedu, ki je bil na čast obhajanju 500letnega obstanka dunajskega vseučilišča je vitez Schmerling zopet napival „Frankobrodu.“ Vsi časniki, tudi nemški, se čudijo, da se mož upa svojo „liberalnost“ še zmiraj ponujati Nemcem, za ktero nihče ne mara! — Prezvzišeni škof Strossmajer je uni teden prišel na Dunaj, pravijo za to, da se o ogrsko-hrvaških zadevah pogovori z Majlathom in Belkredom. — Slovanska beseda je njemu na čast 5. dne t. m. napravila slovesno večernico. — Najvažnejša unanja stvar je zdaj ta: kako se bo izmotala razprtija med našo in prusko vlado zavoljo Šlesvik-Holštajna. Prus hoče gospodovati, da pleše Avstrija po njegovih goslih. Ker pa naša vlada tega ne more in ne sme trpeti, se še ne vé, kaj bo iz tega; nekteri se bojé vojske. — Kolera se širi po Turškem, tudi v Jakinu na Laškem je 2. dne t. m. zbolelo 99 oseb in 40 umrlo. — Po „Narod.“ je v nekterih krajih na Češkem toliko pomanjkanjeklaje, da je na poslednjem sejmu v Horicah neki kmet na trgu pustil 3 mlade konje, ki jih ni mogel prodati.

Kursi na Dunaji 8. avgusta.

5 % metaliki 68 fl. 95 kr.

Ažijo srebra 108 fl. 25 kr.

Narodno posojilo 73 fl. 80 kr.

Cekini 5 fl. 23 kr.

Ko je previdnost Božja sklenila, preljubljeno najino hčerko Marijo, še ne 18 let staro, poklicati v bolji svet, se je pri pogrebu njenem 4. dne t. m. razodela tolika ljubav do nje in najine rodovine, da nama je sveta dolžnost, da se srčno zahvaljujeva vsem svojim častitim prijatlom in znancem, ki so Marijo spremili na poslednji njeni poti, in gospodom pevcem slavne čitavnice, da so na grobu njenem z milimi pesmami slovó dali nepozabljivi rajnci.

Jožef in Ernestina Pleiweis.